

QUESTION OF INFORMATION LEARNING ENVIRONMENT ART EDUCATION

Article is devoted to the impact of ICT on learning environment in the field of art education and the problems of their use as a professional art tool

Key words: informatization of education, learning environment, information and communication technology.

УДК 37.016:511-028.31

Швидкий А.Л., Мехед Д.Б., Мехед О.Б.

***ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС (ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)***

Робота присвячена аналізу психологічних особливостей учасників освітнього процесу, які необхідно враховувати при застосуванні інформаційних технологій в роботі вищої школи для досягнення оптимальних умов розвитку мотивації студентів і творчого характеру учбової діяльності.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, вища школа, психологічні особливості.

Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що забезпечують вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Це досягається шляхом забезпечення поступової інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення інформаційних і комунікаційних потреб учасників освітнього процесу; впровадження дистанційного навчання із застосуванням у навчальному процесі та бібліотечній справі інформаційно-комунікаційних технологій поряд з традиційними засобами; розробки індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, а також випуску електронних підручників. Проблема використання програмних засобів ІКТ у навчальному процесі піднімається в роботах Співаковського О. В. [5-6], Жалдака М. І. [2], Короткова А. М. [4], Беспалова П. В. [1], Ількевич В. М. [3], В. Д. Шарко [7] та ін.

Метою статті є аналіз психологічних та організаційно-педагогічних проблем застосування інформаційно-комунікаційних технологій для студентів ВНЗ в умовах інформатизації та гуманізації освіти.

Дослідно-експериментальною базою дослідження було обрано Чернігівський державний технологічний університет та Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Дослідженням було охоплено понад 100 викладачів та студентів, працівників органів управління освітою.

У даний час постає питання про психологічний супровід процесу інформатизації: методологічне обґрунтування і розробка моделей інноваційних та розвиток існуючих педагогічних технологій застосування засобів ІКТ у різних ланках освіти, в тому числі форм, методів і засобів навчання; створення і застосування засобів автоматизації для психолого-педагогічних тестуючих, діагностувальних методик контролю та оцінки рівня знань учнів, їх просування в навчанні, встановлення інтелектуального потенціалу учня; реалізація можливостей комп'ютерної психолого-педагогічної діагностики при визначенні інтелектуального рівня і розвитку учня; психологічна допомога в системі взаємодії "людина-машина" [8].

Процес спілкування викладача зі студентською аудиторією починається зі сприйняття, яке протікає по-різному залежно від репрезентативної системи людини – візуальної, аудіальної або кінестатичної. Виділивши кілька аспектів використання різних освітніх засобів ІКТ в навчальному процесі [8], ми провели опитування респондентів,

запропонувавши студентам і викладачам зазначити аспект, що на їхню думку є провідним. Результати опитування зображені на рис. 1.

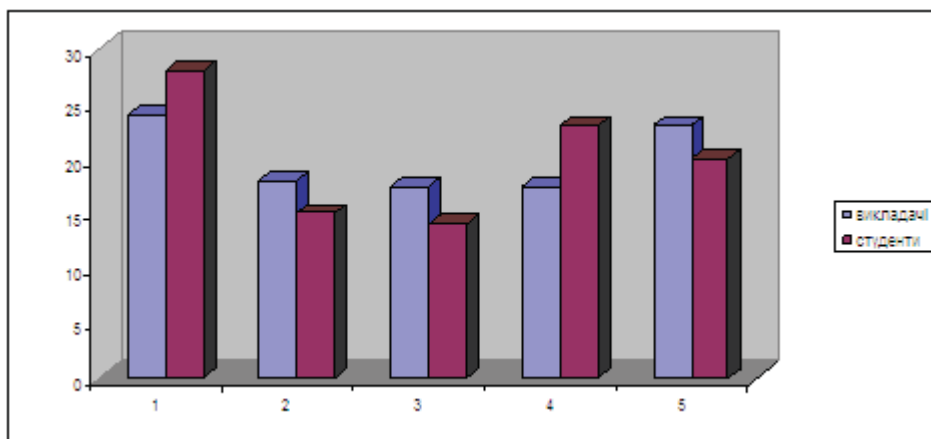

Рис. 1. Аналіз провідних аспектів використання ІКТ в навчальному процесі. Аспекти позначені відповідно: 1 – мотиваційний; 2 – змістовний; 3 – навчально-методичний, організаційний; 5 – контрольючий.

Мотиваційний аспект зазначили як провідний відповідно 24% опитаних викладачів та 28% студентів. При цьому респонденти зазначають, що застосування ІКТ сприяє збільшенню інтересу і формуванню позитивної мотивації, оскільки створюються умови максимального врахування індивідуальних освітніх можливостей і потреб студентів; широкого вибору змісту, форм, темпів та рівнів проведення навчальних занять; розкриття творчого потенціалу як викладача, так і студента; освоєння студентами сучасних інформаційних технологій.

Зазначили провідним змістовний аспект використання сучасних ІКТ 18% викладачів і 15% студентів. Свою думку респонденти аргументують можливістю використання ІКТ при побудові інтерактивних таблиць, плакатів та інших цифрових освітніх ресурсів по окремим темам і розділам навчальної дисципліни; для створення інтерактивних домашніх завдань і тренажерів для самостійної роботи студентів.

Найменший відсоток опитаних (17,5% викладачів і 14% студентів) вважають за основний навчально-методичний аспект застосування ІКТ. Електронні та інформаційні ресурси можуть бути використані в якості навчально-методичного супроводу освітнього процесу. Викладач може застосовувати різні освітні засоби ІКТ при підготовці до заняття; безпосередньо при поясненні нового матеріалу, для закріплення засвоєних знань.

Організаційний аспект визначають як основний у своїй роботі з ІКТ такий самий відсоток викладачів (17,5%) і 23% опитаних студентів. При цьому респонденти використовують наступну аргументацію свого вибору – можливість індивідуального навчання кожного студента за власною програмою на основі індивідуального плану, а також відмічають можливість і зручність використання ІКТ при фронтальній або груповій формах роботи.

Контрольно-оцінний аспект обрали як головний 23% викладачів та 20% студентів, що брали участь в опитуванні. Основним засобом контролю і оцінки освітніх результатів студентів в ІКТ названо тести і тестові завдання, що дозволяють здійснювати різні види контролю: вхідний, проміжний і підсумковий. Крім того, респондентами було зазначено також коригувальний аспект використання ІКТ в освітньому процесі.

Нами також було проведено опитування стосовно переваг у виборі типів ІКТ при роботі зі студентською аудиторією. На рис. 2. зображено відповіді викладачів. Як свідчать дані, представлені на рис. 2, більшість викладачів вважають за доцільне використовувати ІКТ на лекційних заняттях (46% опитаних) та під час контролю навчальних досягнень студентів (35%). Найнижчі показники використання ІКТ при самопідготовці (7%).

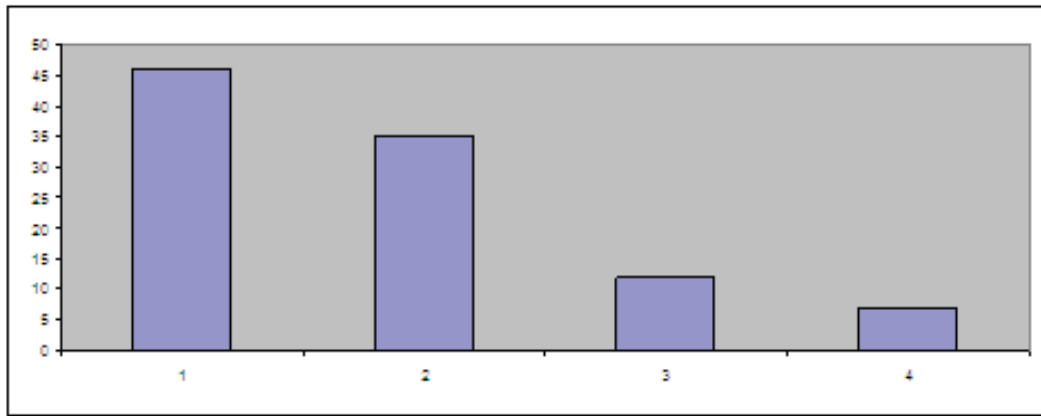

Рис. 2. Переваги у використанні ІКТ. Тип заняття позначений відповідно: 1 – лекції; 2 – контроль; 3 – практичні або лабораторні заняття; 4 – самопідготовка.

При цьому респонденти зазначають, що при проведенні занять з використанням ІКТ, на яких викладач викладає навчальний матеріал, активність студентів досягається за рахунок введення викладачем в зміст заняття різного роду ілюстративного матеріалу, прийомів проблемного навчання, таких як висунення і подальше обґрунтування припущень (гіпотез), постановка проблемних питань, організація дискусійного розгляду нового матеріалу та ін., відбирати і оформляти матеріал по досліджуваним розділам програми.

Зрозумілим є те, що висока особиста кваліфікація викладача у галузі ІКТ спонукає його розширювати арсенал доступних інформаційних джерел, що безпосередньо позначається на якості викладання. Не останню роль відіграє також матеріальна база ВНЗ. Необхідно відмітити, що викладачі технічних дисциплін виявились більш прогресивними у галузі використання ІКТ-технологій, ніж ті, що викладають дисципліни гуманітарного або природничого циклів.

Досліджуючи структуру інформаційної культури, використовуючи літературні дані, нами було запропоновано респондентам 7 компонентів, що є провідними у її складі. Переваги опитаних студентів та викладачів стосовно вказаних компонентів зображено на рис. 3.

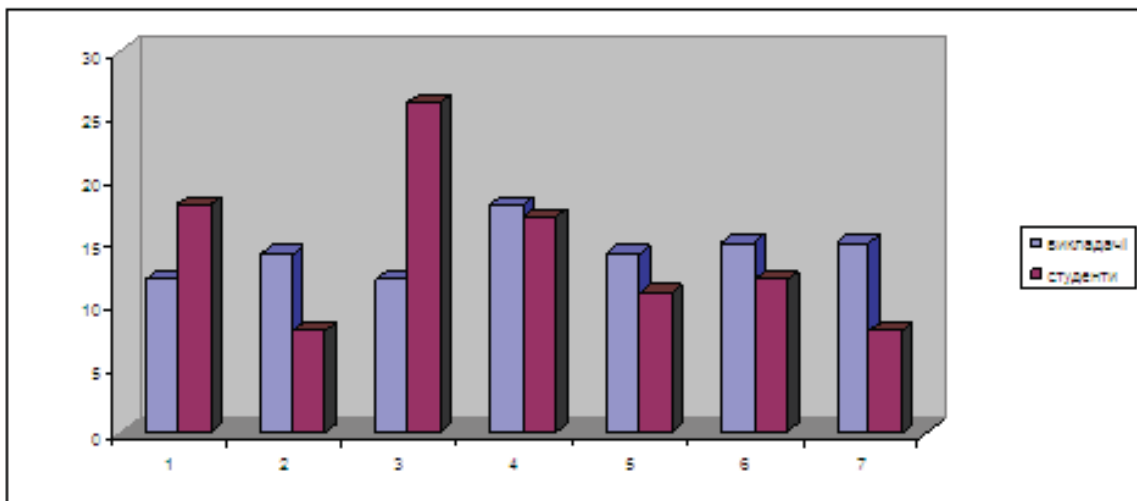

Рис. 3. Переваги компонентів інформаційної культури. Позначення відповідно: 1 – конкретні навички особистості з використання технічних пристроїв; 2 – здатність використовувати у своїй діяльності конкретні комп'ютерні інформаційні технології (програмні продукти); 3 – уміння витягувати інформацію з різних джерел, представляти в зрозумілому вигляді і ефективно використовувати; 4 – володіння основами аналітичної переробки інформації; 5 – вміння працювати з різною інформацією; 6 – знання особливостей інформаційних потоків у

конкретній предметній області; 7 – вміння оцінювати ступінь достовірності (правильності, перевіреності) інформації.

Згідно даних, зображених на рис. 3, викладацька аудиторія надає перевагу володінню основами аналітичної переробки інформації, в той час як студенти головним компонентом інформаційної культури вважають уміння витягувати інформацію з різних джерел, представляти в зрозумілому вигляді і ефективно використовувати.

Необхідність використання засобів ІКТ у освіті дозволяє виділити кілька напрямків [8], облік яких необхідний у системі попередньої підготовки як викладачів, так і студентів до використання вказаних технологій. Згідно пріоритетних напрямків підготовки аудиторії до використання ІКТ опитувані розподілились наступним чином (рис. 4).

Викладачі, опитані в процесі дослідження, схильються до переважання серед напрямків підготовки аудиторії, по-перше, переосмислення ролі викладача в процесі взаємодії студентів з інформаційними телекомунікаційними ресурсами (15% опитаних) та варіювання різних методів роботи з Інтернет для формування максимальної мотивації учнів до пошуку і практичного використання необхідних інформаційних ресурсів (13,5%).

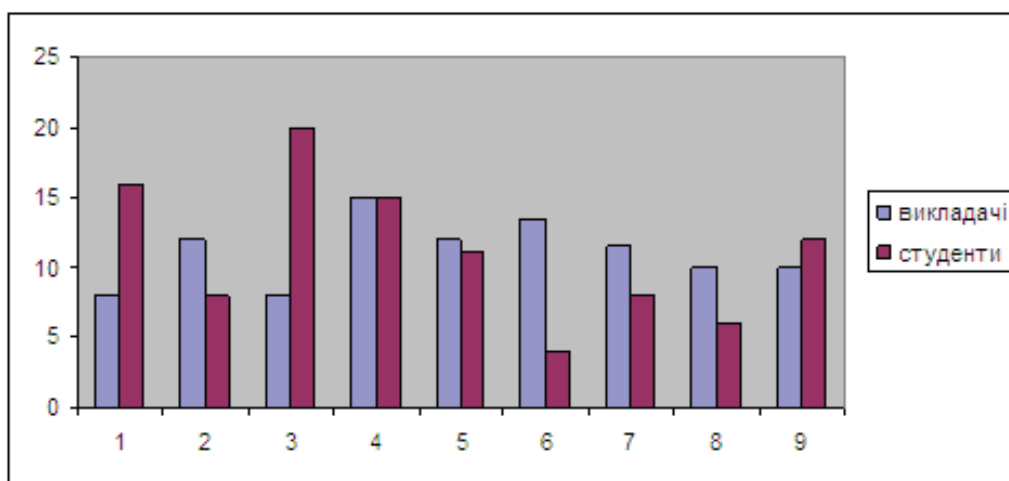

Рис. 4. Напрямки попередньої підготовки до використання ІКТ. Позначення: 1 – вироблення уміння планувати свою взаємодію з інформаційними ресурсами телекомунікаційних мереж; 2 – можливість перенесення наявних інтелектуальних і процесуальних умінь в нову інформаційну ситуацію, що з'являється в процесі їх інтерактивної взаємодії з інформаційними ресурсами комп'ютерних мереж; 3 – необхідність оволодіння умінь пошуку та аналітичної обробки інформації, одержуваної з Інтернет; обов'язковий облік психологічних особливостей сприйняття інформації; 4 – переосмислення ролі викладача в процесі взаємодії студентів з інформаційними телекомунікаційними ресурсами; 5 – облік в навчальному процесі умов досягнення максимального інформаційного контакту між учасниками комунікації; 6 – варіювання різних методів роботи з Інтернет для формування максимальної мотивації учнів до пошуку і практичного використання необхідних інформаційних ресурсів; 7 – можливість роботи студентів в індивідуальному і самостійному режимах; 8 – вироблення розуміння адресної спрямованості інформації, критичного осмислення і систематизації інформації; 9 – вироблення умінь інтерпретації інформації, одержуваної по телекомунікаційних каналах, з метою практичного використання подібної інформації у повсякденному житті.

Студентська аудиторія серед переважаючих напрямків виділяє вироблення уміння планувати свою взаємодію з інформаційними ресурсами телекомунікаційних мереж (16%) та необхідність оволодіння умінь пошуку та аналітичної обробки інформації, одержуваної з Інтернет (20%).

Таким чином, до педагога пред'являються як традиційні, так і специфічні вимоги. Традиційною залишається функція педагога – управління процесами навчання, виховання, розвитку. Кілька втрачають колишню значимість сугестивні і перцептивні здібності, традиційна педагогічна техніка, особливо невербальні засоби спілкування. У якості специфічних вимог можна виділити, як було зазначено вище, знання дидактичних властивостей і вміння користуватися засобами інформаційних та комунікаційних технологій. Зрозумілим є той факт, що введення в навчальний процес нового ІКТ-інструментарію призводить до модифікації як об'єктивної, так і суб'єктивної складових стилів викладання. На закінчення слід відмітити, що проведені дослідження спонукало виникнення багатьох питань та пропозицій, що вимагають додаткової перевірки, хоча певні тенденції вочевидь можуть бути використані при використанні ІКТ в процесі викладання у вищій школі.

У ході дослідження нами було визначено психологічні особливості студентів та викладачів, що дозволяють ефективно впроваджувати інформаційні технології в навчальний процес вищої школи; визначено дидактичні принципи побудови навчально-прикладної діяльності студентів у різних моделях використання сучасних технічних засобів навчання. Однак ці питання потребують подальшого наукового пошуку.

ЛЫТЕРАТУРА:

1. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика, 2003. – № 4. – С. 41-45.
2. Жалдак М. І. Комп'ютер на уроках математики: Посібник для вчителів / М. І. Жалдак. – К.: Техніка, 1997. – 304 с.
3. Илькевич В. М. Компьютерные обучающие программы на иностранном языке как средство формирования мотивационной сферы курсанта в процессе преподавания специальных дисциплин / В. М. Илькевич: дис. ... канд. пед. наук. – Пермь, 2000. – 120 с.
4. Коротков А. М. Основные направления учебной деятельности в компьютерной среде / А. М. Коротков // Наука и школа. – 2003. – №6. – С. 42 – 46.
5. Співаковський О. В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей / О. В. Співаковський. – Херсон: Айлант, 2003. – 215 с.
6. Співаковський О. В. Педагогічні технології та педагогічно-орієнтовані програмні системи: предметно-орієнтований підхід / О. В. Співаковський, М. С. Львов, Г. М. Кравцов та ін. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – №2 (20). – С. 17-21.
7. Шарко В. Д. Методологічні засади сучасного уроку: посібник для студентів, керівників шкіл, вчителів, працівників післядипломної освіти / В. Д. Шарко. – Херсон: Вид-во ХНТУ, 2009. – 120 с.
8. Использование информационно-коммуникационных технологий в преподавании филологических дисциплин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://sandbox.openclass.ru/node/79809>> – Загол. з екрану. – Мова рос.

Швыдкий А. Л., Мехед Д. Б., Мехед О. Б.

ОСОБЕННОСТИ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС (ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

Работа посвящена анализу психологических особенностей участников образовательного процесса, которые необходимо учитывать при применении информационных технологий в работе высшей школы для достижения оптимальных условий развития мотивации студентов и творческого характера учебной деятельности

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, высшая школа, психологические особенности

Shvidkiy A. A., Mehed D.B., Mehed O.B.

*FEATURES IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION
(PSYCHOLOGICAL ASPECTS)*

The work analyzes the psychological characteristics of participants in the educational process that must be considered in the application of information technology in the higher education to achieve optimal conditions for the development of motivation of students and creative nature of learning activities

Key words: information and communication technologies, high school, psychological characteristics